

Eesti ettevõttele eesti nimi!

Ilmar Tomusk

keeleinspektsiooni peadirektor

Mäletan hästi Tallinna ja teistegi Eesti linnade tänavapilti kolmkümmend aastat tagasi. Lenini näopildiga plakatid elu- ja tööstushoonetel. Töölisklassi, talupoegi ning intelligentsi esindajaid uutele töövõitudele innustavad loosungid „Слава труду!” olid kenasti ka eesti keele tõlgitud: „Au tööle!”. Avalikus ruumis – olenemata paikkonna rahvuskoosseisust – laiutasid kakskeelsed sildid. Kui poel oli eestikeelne silt „Toidukaubad“, oli sellele igal juhul lisatud sama suurte tähtedega „Продтовары”, tööstuskaupade kaupluse eestikeelsele sildile oli lisatud venekeelne „Промтовары”.

Vahest tundub see üllatav, kuid toonased kakskeelsed sildid on kooskõlas praegu kehtiva keeeseadusega, mis ütleb, et avalikud sildid peavad olema eestikeelsed ning neile võib lisada tõlke võõrkeelde, kusjuures eestikeelne tekst on esikohal ega tohi olla halvemini vaadeldav kui võõrkeelne tekst. Kui eestikeelne ja võõrkeelne on ühesuurused, on kõik korras.

Meelde on jäänud ka nõukogudeaegsed salapärased ettevõtetnimed, mis olid kokku pandud venekeelsete sõnade esisilpidest. Nii kandis aparaaditehas nime EstPromPribor, transpordifirma nimi oli SovTransAvto, kalatööstus oli EstRõbProm ning üks eriti vahva nimega ettevõtte oli EstGlavPromBumBõtVtorSõrjo, mille tegevusala kahjuks ei meenu, ent nime viimastest silpidest võib järeldada, et see tegeles teisese toorainega ehk praegugi päevakohase jäätmekäitluse ja taaskasutusega.

Kolmkümmend aastat hiljem, aastal 2017, oleme ammu iseseisvad. Eesti keel on riigikeel ning kõik võimalused eesti keele kasutamiseks avalikus ruumis on olemas. Pole enam Moskvat või parteikomiteed, kes nõuaks keskvoimule meelevõi keelepäraseid nimesid. Ometi on meie tänavapilt võrreldes 30 aasta taguse ajaga tunduvalt võõrkeelsem, vahetunud on vaid võõrkeel. Eriti paistab see silma äri- ja ettevõtetnimedes.

Kui veel vahetult pärast iseseisvuse taastamist, 1990ndate esimeses pooles, eelistasid ettevõtjad eestikeelseid ärinimesid ning seda nõudsid kuni 1996. aastani ka seadused, siis nüüdseks on paljud algselt eestikeelset nime kandnud firmad saanud uue võõrkeelse või segakeelse nime:

Aktsiaselts Hansapank – Swedbank AS;
ETK Jaekaubandus AS – Coop Kaubanduse AS;
Aktsiaselts REGIO – AS Reach-U;
Aktsiaselts Põlva Piim – AS PP Sales;
AS Viisnurk – Skano Group AS;
Osühing Virumaa Puidutööstus – Made Est OÜ;
Aktsiaselts Saare Töölaevad – Baltic Workboats AS;
Aktsiaselts Järvakandi Klaas – O-I Production Estonia AS;
Aktsiaselts Rakvere Lihakombinaat – AS HKScan Estonia;
AS Eesti Ehitus – Nordecon AS;
Aseri Tellis Aktsiaselts – Maxit Estonia AS.

Nagu näha, on võõrkeelsest nimest kaduma läinud endise nime läbi-
paistvus: pea igaüks neist võõrkeelseist nimedest võib tähistada ükskõik
missugust tegevusala, katkenud on ka ajalooline side eelkäijaga.

Seda nimekirja võiks jätkata nii tuntud kui ka vähem tuntud ette-
võtetega. Lisan olukorra ilmestamiseks veel mõne hotellinime. 1972.
aastal ehk kõige sügavamal nõukogude ajal avatud ja eestikeelset nime
kandnud Viru hotell on nüüd Original Sokos Hotel Viru, hotell Olümpia
kannab nime Radisson Blu Hotel Olümpia ning kolmas toonane suurem
hotell, hotell Tallinn on praegu Park Inn by Radisson Meriton Conference
& Spa Hotel Tallinn.

Ärinimed ja õigusaktid

Erinevalt koha- ja isikunimedest ärinimede tarvis oma seadust ei ole.
Ärinime valikut ja kasutamist on käsitletud äriseadustiku 2. peatükis
(§-d 7–15), kuid elu on näidanud, et ärinimede keeleliseks korraldamiseks
sellest ei piisa. Paljud ettevõtjad on oma äriühingule valinud nime, mida on
raske välja öelda ja võimatu kuulmise järgi kirja panna, rääkimata sellest,
et nimi ei ütle midagi ettevõtte tegevusala kohta. Ärinimed on aga osa meie
keeleruumist ning eesti keele reeglid peaksid kehtima ka nende kohta.

Äriseadustiku § 7 avab ärinime mõiste sisu: ärinimi ehk firma on
äriregistrisse kantud nimi, mille all ettevõtja tegutseb. Sellest sättest võib

välja lugeda, et tegemist on ennekõike nimega, mis peab eristama üht äriregistrisse kantud firmat teisest. Selle poolest sarnaneb ärinimi kaubamärgiga, sest viimase eesmärk on samuti eristada ühe isiku kaupa või teenust teise isiku samaliigilisest kaubast või teenusest. Tegu pole siiski sama asjaga: kaubamärk ongi mõeldud avalikuks eksponeerimiseks, olgu tootepakendil, avalikus reklaamis või mõnel muul teabekandjal, ärinime eesmärk on aga eristada üks äriregistrisse kantud nimi teistest.

Äriseadustiku § 9 sätestab ärinime kasutamise nõuded: äriühingul tohib olla ainult üks ärinimi; täisühingu ärinimi peab sisaldama täiendit „täisühing”, usaldusühingu ärinimi täiendit „usaldusühing”, osäühingu ärinimi täiendit „osäühing”, aktsiaseltsi ärinimi täiendit „aktsiaselts” ja tulundusühistu ärinimi täiendit „ühistu”. Nende mõistete asemel võib kasutada lühendeid, nt TÜ, UÜ, OÜ ja AS. Eesti keele reeglitega aga ei ole kooskõlas sama paragrahvi 4. lõige, mis lubab kasutada tähiseid AS, OÜ jt ainult ärinime alguses või lõpus. See nõue ei lase arvestada süntaktilisi seoseid nimeosade vahel ning tulemuseks on kohmakad ja keeleliselt vigased moodustised (vrd nt Estar Eesti Kergetööstuse AS varasema Eesti Kergetööstuse AS Estar asemel).

Ärinime keelt (kaudselt) puudutav säte on kirjas äriseadustiku 12. paragrahvis, mille 8. lõige ütleb, et ärinimi peab olema kirjutatud eestiladina tähestikus. Eesti-ladina tähestik aga ei ole seesama, mis eesti keel. Samas paragrahvis on kirjas seegi, et ärinimi ei või olla vastuolus heade kommetega, kuid neid häid kombeid, teisisõnu ärinime head tava ei ole keegi sõnastanud. Seda, mis keeles ärinimi kirjutatakse, äriseadustik ei ütle, ärinime eestikeelsuse nõue kustutati äriseadustikust juba 20 aastat tagasi.

Eesti-ladina tähestikus võib kirjutada mida tahes ning ettevõtjad on üksteist üle trumbates selle võimaluse ka ära kasutanud, nagu kellelgi fantaasiat on: nt AutoCenter OÜ, Epicenter Kinnisvara OÜ, Pärnu mnt. Cafe OÜ, Osäühing Alfredi pub, Language Lounge OÜ, Vintage Beebi OÜ, Beebiland OÜ, Mittetulundusühing Muusikagrupp Naughty Faces jpt. Kuigi keeleliselt vigased ja segakeelsed, on äriseadustiku nõuded täidetud: nimed eristuvad teistest äriregistrisse kantud nimedest, õigusliku vormi tähis on eesti keeles, nii et registripidajal ei ole õigust ega kohustust keelduda kandmast ärinime äriregistrisse, isegi kui nimi tundub talle keeleliselt vigane või sobimatu.

Kui võõr- või segakeelne ärinimi jääks pärast ettevõtte registreerimist äriregistrisse, siis küsimust ärinime keelsuse kohta ilmselt ei kerkikski; piisaks tõesti vaid sellest, et nimi on kirjutatud eesti-ladina tähestikus. Probleem on aga selles, et ärinimed liiguvad äriregistrist avalikku ruumi: ettevõtete siltidele, viitadele, kuulutustele ning reklaamplakatitele. Võõrkeelsest ärinimest saab avaliku teabe osa täpselt samamoodi, nagu seda on ettevõtte kaubamärk. Seetõttu on paljude Eesti (suur)linnade välisilme valdavalt võõrkeelne. Avaliku ruumi võõrkeelestumine on kõige selgemalt näha Tallinnas, kuid keeleinspektsiooni huviorbiidis on tihti ka Tartu, Pärnu, Haapsalu ja Kuressaare.

Nimevõistlus

Eesti keelenõukogu ja Emakeele Selts korraldasid 2016. aastal esmakordselt võistluse „Ehe Eesti – Eesti ettevõttele eesti nimi”. Võistluse eesmärk oli juhtida ettevõtjate ja üldsuse tähelepanu avaliku ruumi võõrkeelestumisele ning väärtustada eestikeelseid äri- ja ettevõtettenimesid.

Võistluse statuudi kohaselt on ilus äri- või ettevõtettenimi eestikeelne, kõlalt ja kirja-pildilt eestipärane, kujundlik ja eristamisvõimeline. Ilusal

Ilusal eesti äri- või ettevõtetnimel on oma lugu, mis kajastab nimepaneku põhjendust, nt seost ettevõtja tegevusvaldkonnaga, aja- või kultuurilooga või ettevõtja endaga.

eesti äri- või ettevõtetnimel on oma lugu, mis kajastab nimepaneku põhjendust, nt seost ettevõtja tegevusvaldkonnaga, aja- või kultuurilooga või ettevõtja endaga. Kandideerida sai iga tegutsev ning Eestis registreeritud ettevõtte. Kandidaate võisid esitada kõik ettevõtjad ja füüsilised isikud.

Võistlus kuulutati välja emakeelepäeval, 14. märtsil ning võitjad kuulutati välja 7. oktoobril eesti keele instituudis toimunud Eesti keelenõukogu nimeseminaril. Oktoobri algus ei olnud välja valitud juhuslikult, sest alates 2015. aastast tähistatakse just sel ajal ettevõtjapäeva.

Võistlusel määrati auhind neljas kategoorias: 1) tööstusettevõtte; 2) teenindusettevõtte (sh kaubandus, toitlustus, majutus); 3) vabaihendused; 4) aasta uustulnuk (registreeritud võistluse toimumise aastal). Žürii koosseisu kuulusid Peeter Päll (žürii esimees, EKI peakeelekorraldaja), Ilmar Tomusk (keeleinspektsiooni peadirektor), Helle Metslang (Emakeele Seltsi juhatuse esimees) ja Raivo Altmets (EVEA juhataja). Lisaks võitjatele tõi žürii esile veel mitmeid ilusaid nimesid, mis küll auhinda ei saanud, kuid leidsid žürii poolt äramärkimist.

Tööstusettevõtte kategoorias võitis **Puupagana OÜ**. Žürii põhjenduse järgi viitab nimi selgelt valdkonnale, millega ettevõtte tegeleb (puu ja puit),

mis on Eestile iseloomulik, samas seostub see millegi salapärase ja ürgsega, nagu seda ka puu ja puit ise on. Nimes on ehteestilikku sitkust ja visadust. Puupaganad tegutsevad Eesti lõunapiiri ja ka Paganamaa lähedal Valgamaal.

Ära märgiti AS Kagu-Eesti Turvas, Luige Kivi OÜ, Puraviku Tuuleveski OÜ ning Oma King.

Teenindusettevõtte kategoorias võidutses **Valge Klaar**. Žürii pidas kiiduväärseks, et läbinisti ingliskeelses IT-maailmas on maailma ühe

tuntuima ingliskeelse ettevõtte Apple'i Eesti esindus valinud oma ettevõtte nimeks täiesti eestikeelse ja Eestile väga omase nime, mis seostab Apple'i logo ja siinse populaarse õunasordi. Lisaks annab sõna *klaar* ka vihje ettevõtte tööstiilile. See on suurepärase ning järgimist vääriiv eeskuju.

Ära märgiti ka nimed Lest ja Lammas, OÜ Liuglev Konn, OÜ Moosinägu ning OÜ Rändsaekaater.

Vabaihenduste hulgas kuulutati võitjaks **Sõltumatu Tantsu Lava**. Žürii sõnul on see nimi selge, eestikeelne ja eestipärane ning avab hästi

tegevuse sisu. Ka loomevaldkonnas on viimasel ajal olnud suundumus võõrkeelsetele nimedele, sellest hoolimata on tuntust kogutud just eestikeelse nime all tegutsedes. Vabaihenduste hulgas äramärkimist väärivaid nimesid ei leidunud.

Aasta uustulnuka tiitli sai **OÜ Tulõtungal**. Žürii hinnangul näitab kirjakeele elujõudu ka see, kui elujõulised on meie murded. Võrukeelne nimi Tulõtungal kannab endas hariduse ja valgusega seotud mõisteid (ettevõtte tegeleb täienduskoolitusega), teisalt aga iseloomustab Eesti keelelist rikkust. Ära märgiti õpilasfirma Puulips, OÜ Murukratid ning kohvik Nohik.

Kokkuvõtteks

Ärinimedel on suur mõju avaliku ruumi keelekasutusele. Lisaks auhindade andmisele räägiti nimeseminaril ka sellest, kuidas võiks muuta ärinimekorraldust, et nimed taas eestikeelseks muutuksid. Ühe ettepanekuna käidi välja, et sõnastada tuleks ärinime hea tava, mis seni puudub. See võiks anda põhilised keelelised soovituselised ärinimedele valikuks ja kasutamiseks. Hea tava koostamisel tuleks arvestada sellega, et ärinimi on oluline teabekandja. Ärinime kirjepilt peaks vastama eesti õigekirja- ja süntaksireeglitele ning see teave, mis keeleseaduse järgi peab olema eestikeelne – liiginimetuse, teave tegevuskoha, pakutava kauba või teenuse kohta –, võiks olla juba ärinime registreerimisel eestikeelne. Selle saavutamise eeldab ka äri-seadustiku ärinime peatüki täpsustamist ja keeleinimeste kaasamist ärinimedele korrastamiseks.

Eesti keelenõukogu ja Emakeele Selts jätkavad eelmisel aastal alustatud traditsiooni ning uus eheda eesti nime võistlus on juba välja kuulutatud.

OK